

Ing. Karel Malinovský

*Police Academy of the Czech Republic in Prague
Faculty of Security Management
Department of Crisis Management
e-mail: malinovsky@polac.cz
ORCID: 0000-0002-8835-9354*

doc. Ing. Otakar J. Mika, CSc.

*Police Academy of the Czech Republic in Prague
Faculty of Security Management
Department of Crisis Management
e-mail: mika@polac.cz
ORCID: 0000-0002-7219-6570*

Ing. Lubomír Polívka

*Police Academy of the Czech Republic in Prague
Faculty of Security Management
Department of Crisis Management
e-mail: polivka@polac.cz
ORCID: 0000-0001-8984-4565*

Možnosti implementace výsledků projektu CHIMERA do činnosti orgánů veřejné správy a krizového řízení v České republice a v Polsku s cílem zvýšení ochrany obyvatelstva před účinky CBRN látek

Possibilities of Implementing the Results of the CHIMERA Project into the Work of Public Administration and Crisis Management Bodies in the Czech Republic and Poland in Order to Increase the Protection of the Population From the Effects of CBRN Substances

Abstrakt

Projekt CHIMERA (Comprehensive Hazard Identification and Monitoring System for uRban Areas) – Komplexní systém identifikace nebezpečí a monitorování pro urbanistické oblasti) je zaměřen na vytvoření víceúčelových center pro detekci CBRN látek a za cíl si klade vytvořit a implementovat specializovaný software do činnosti orgánů veřejné správy v Evropské unii. Tím dojde ke zvýšení ochrany obyvatelstva před účinky CBRN látek a významně se posílí operační schopnosti orgánů veřejné správy odpovědných za varování obyvatelstva před účinky CBRN látek.

Tento článek si klade za cíl vytypovat orgány veřejné správy a orgány krizového řízení, které by mohly vyvinutý software využívat. Protože koordinátorem projektu je Polsko zastoupené svými představiteli, je cílem článku posoudit možnosti implementace výsledků projektu CHIMERA do orgánů veřejné správy v České

republice a v Polsku. Výsledkem bude určení konkrétních orgánů krizového řízení, kde by mohl být vyvinutý software využit spolu s návrhem potřebného počtu instalací.

Klíčová slova: Projekt CHIMERA, nebezpečné CBRN látky, varování před účinky CBRN látek, veřejná správa, orgány krizového řízení.

Abstract

The CHIMERA (Comprehensive Hazard Identification and Monitoring system for Urban Areas) project aims to develop the creation of multi-purpose centres for the detection of CBRN substances and aims to create and implement specialised software in the work of public authorities in the European Union. This will increase the protection of the population from the effects of CBRN substances and significantly strengthen the operational capabilities of the public authorities responsible for warning the population of the effects of CBRN substances.

This article aims to identify public administrations and emergency management bodies that could use the software developed. As the project coordinator is Poland represented by its leaders, the article aims to assess the possibilities of implementing the results of the CHIMERA project into public authorities in the Czech Republic and Poland. The result will be the identification of specific crisis management authorities where the developed software could be deployed, along with the design of the necessary number of installations.

Keywords: CHIMERA project, dangerous CBRN substances, CBRN substances warning, public administration, crisis management authorities.

Úvod

Ochrana před účinky CBRN látek nabývá při zajišťování bezpečnosti stále většího významu. Problematice CBRN se připisuje stále významnější role zejména z důvodu přibývajících teroristických útoků. Rizika havárií a teroristických útoků spojených s úniky nebezpečných chemických, bakteriologických, radioaktivních či nukleárních látek jsou nepřijatelná. Tyto havárie by způsobily značné ztráty na životech a zdraví lidí.

V rámci programu EU Horizon se Policejní akademie České republiky v Praze zapojila do projektu CHIMERA (Comprehensive Hazard Identification and Monitoring System for Urban Areas). V projektu má největší zastoupení Polsko, hlavním koordinátorem projektu je ITTI sp. z o.o. Poznaň a dále je Polsko zastoupeno Centrální laboratoří radiologické ochrany (*Centralne laboratorium ochrony radiologicznej*) a Požární akademii (*Szkoła Główna Służby Pożarniczej*).

Projekt CHIMERA se zaměřuje na hodnocení a minimalizaci nebezpečí spojených s CBRN agens (chemickými, biologickými, radiologickými a nukleárními látkami) v městských oblastech. **Cílem je především identifikace těchto nebezpečných látek, ochrana obyvatel v městských zástavbách a komunikace (varování a další nutná opatření) ve vztahu k obyvatelstvu.**

Při ochraně obyvatelstva má nejvýznamnější roli varování obyvatelstva při vzniku incidentu a následná další komunikace s veřejností. Nesprávné nebo dokonce

protichůdné informace poskytované veřejnosti mohou mít zásadní vliv na množství ztrát na lidských životech. Poskytování těchto informací je v rukou orgánů odpovědných za řešení mimořádných událostí nebo krizových situací. A právě tyto orgány – orgány krizového řízení – jsou předmětem porovnání organizace krizového řízení v Polsku a v České republice.

Cílem článku je tedy doporučit, na které orgány veřejné správy implementovat výsledky projektu CHIMERA tak, aby to bylo v souladu se systémem veřejné správy a systémem krizového řízení v Polsku a v České republice.

Proto bude nutné popsat veřejnou správu a systém krizového řízení a orgány odpovědné za komunikaci s obyvatelstvem při řešení mimořádné události spojené s působením CBRN látek.

Oba státy mají stejný počátek vzniku krizové legislativy, a tím byly katastrofální povodně v roce 1997, které postihly jak Českou republiku, tak Polsko. Ani v jednom státě v době vzniku těchto povodní neexistovala tzv. „krizová legislativa“, a proto bylo řešení povodní v podstatě živelné a opíralo se především o vojenské řešení krizové situace. V obou zemích poté byly zahájeny práce na řešení tohoto legislativního stavu.

Při rozboru krizového řízení v Polsku a v České republice je potřebné respektovat odlišné uspořádání veřejné správy v obou zemích. Proto je nutné vysvětlit státní správu a samosprávu v těchto zemích, a teprve následně vysvětlit systém krizového řízení.

V článku jsou otázky týkající se České republiky vysvětleny velmi stručně, protože se předpokládá znalost této problematiky. Problematika Polska je rozebírána podrobněji, neboť odlišnosti mezi oběma státy jsou v některých případech nezvyklé. I když čeština a polština jsou podobné jazyky, přesto některé odlišnosti jsou takového rázu, že řada výrazů je v podstatě nepřeložitelná. Proto bude při vysvětlování veřejné správy (*administracja publiczna*) a v následných kapitolách používána kurzíva pro polský jazyk.

Veřejná správa v České republice a v Polsku

Veřejná správa (*administracja publiczna*) v České republice a v Polsku se v mnohém shoduje, mnohde však existují zásadní rozdíly. V Polsku i v České republice vychází veřejná správa ze základního zákona – Ústavy České republiky¹ a *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.²

Veřejná správa se dělí v obou státech na státní správu a samosprávu. Státní správa je tvořena ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, samospráva je pak tvořena územními samosprávnými celky.

Veřejná správa v České republice

Velice stručně je rozebrána veřejná správa v České republice, neboť tato problematika je obecně známá.

¹ Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky.

² Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Státní správu v České republice tvoří vláda, ministerstva a ústřední orgány státní správy. Rozsah kompetencí je definován zákonem.³ Státní správu dále rozdělujeme na ústřední státní správu a územní státní správu.

Vrcholným orgánem výkonné moci v České republice je **vláda České republiky**. Vláda řídí, kontroluje a sjednocuje činnost ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy. Usnesení vlády jsou pro tyto orgány závazná, stejně tak jsou usnesení vlády závazná pro orgány krajů a obcí v případě, že vykonávají přenesenou působnost.

Postavení vlády je ještě více akcentováno za krizových stavů, kdy vláda je vrcholným orgánem krizového řízení s rozsáhlými kompetencemi podle krizového zákona.⁴

Kompetence vlády jako vrcholného orgánu krizového řízení se nejsilněji projevují při vyhlášení nouzového stavu.⁵ Při vyhlášení nouzového stavu v době pandemie COVID 19 krizová opatření vlády měla rozhodující dopad na fungování společnosti. Například krizová opatření omezující provozování podnikatelské činnosti s sebou nesla nepředvídatelné ekonomické důsledky. Podobné důsledky mělo i krizové opatření týkající se omezení svobody pohybu osob.

Vláda pro přípravu na řešení a na řešení krizových situací je povinna zřídit:

- Bezpečnostní radu státu jako stálý pracovní orgán vlády pro koordinaci problematiky bezpečnosti České republiky a přípravu návrhů opatření k jejímu zajišťování.
- Ústřední krizový štáb jako pracovní orgán k řešení krizových situací.

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady jsou pak povinny zřídit krizový štáb jako pracovní orgán k přípravě na krizové situace a jejich řešení.

Samosprávu v České republice dělíme na územní samosprávu a zájmovou (profesní) samosprávu.

Základním samosprávným celkem je obec, vyšším územním samosprávným celkem je pak kraj. Zvláštní postavení má pak hlavní město Praha. Územní samosprávné celky jsou zřízeny a fungují na základě příslušných zákonů.⁶

Obce dále můžeme dělit na obce, městyse, města a statutární města a z hlediska výkonu státní správy v přenesené působnosti na obce I. typu, obce II. typu (obec s pověřeným obecním úřadem) a obce III. typu (obec s rozšířenou působností).

Charakteristickým rysem přitom je, že u územních samosprávných celků funguje tzv. spojený (někdy také smíšený) model veřejné správy. Znamená to, že obce a kraje vykonávají nejen samosprávné činnosti, ale i **státní správu v tzv. přenesené působnosti**. Typickým příkladem výkonu státní správy u územních samosprávných

³ Zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

⁴ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

⁵ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

⁶ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

celků je **krizové řízení**, které je obcím a krajům stanoveno v zákoně č.240/2000 Sb., o krizovém řízení.

Orgány krizového řízení jsou pak hejtmani krajů, krajské úřady a starostové obcí a obecní úřady. Nejrozsáhlejší kompetence má pak hejtman kraje, který jako jediný může na území svého kraje vyhlášovat krizový stav – stav nebezpečí. Rozsáhlé kompetence má pak rovněž starosta obce s rozšířenou působností a obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Podobně jako vláda České republiky jsou povinni hejtmani krajů a starostové obcí s rozšířenou působností zřídit:

- Bezpečnostní radu kraje (obce s rozšířenou působností) jako poradní orgán pro přípravu na krizové situace.
- Krizový štáb kraje (obce s rozšířenou působností) jako pracovní orgán pro řešení krizových situací.

Veřejná správa v Polsku

Státní správa v Polsku se dělí na hlavní státní správu (*naczelne organy administracji rządowej*) a centrální státní správu (*centralne organy administracji rządowej*).

Orgány hlavní státní správy jsou Rada ministrů, ministři a předseda Rady ministrů. Orgány centrální státní správy jsou jmenovány předsedou Rady ministrů nebo ministrem odpovídajícího úseku státní správy, nejsou součástí Rady ministrů a nejsou oprávněné vydávat prováděcí předpisy k zákonům. Jedná se například o Policejního prezidenta (*Komendant Główny Policji*), hlavního inspektora stavebního dozoru, Komisi finančního dozoru a další.

Zvláštností oproti české státní správě je **vojvoda (wojewoda)**. Je to hlavní představitel státní správy na území vojvodství a reprezentuje na rozdíl od České republiky výkon státní správy na území. Vojvoda je jmenován předsedou Rady ministrů a jeho jednání musí být v souladu s politikou Rady ministrů.

Výkon státní správy pokračuje cestou vojvody i na okresní úroveň (*powiat*). Tyto orgány vykonávají státní správu na území vojvodství na základě zákonů (např. vojvodští a okresní policejní velitelé, vojvodští a okresní velitelé hasičských záchranných sborů, vojvodští a okresní inspektoři hygieny a další).

Územní samospráva v Polsku se podstatně liší od samosprávy v České republice. Územní samosprávné celky v Polsku jsou obec (*gmina*), okres (*powiat*) a vojvodství (*województwo*). Tyto celky plní úkony především v oblasti samosprávy.

Obec (gmina) je zřízena podle Ústavy⁷ a plní úkoly samosprávy a některé úkoly výkonu státní správy v přenesené působnosti (podobně jako v České republice). *Gmina* však nemá podobné postavení jako česká obec. Podle zákona je *gmina* definována jako místní samospráva a příslušné území.⁸ Je to zpravidla územní útvar sloučený z několika subjektů a jsou rozlišovány *gminy* městské, venkovské nebo

⁷ Art. 164. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

⁸ Art.1 Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

městsko-venkovské. Z tohoto důvodu nelze přesně polský výraz *gmina* jednoznačně přeložit jako obec.

V čele *gminy* stojí starosta (*wójt*) nebo starosta města (*burmistrz*) nebo prezident (*prezydent miasta* – v České republice obdobně primátor).

Okres (*powiat*)⁹ vzniká z několika obcí a musí na základě zákona zajistit správné fungování okresních služeb. Podobně jako u *gmin* rozlišuje dva typy okresů – městský a zemský. V čele okresu stojí starosta (*starosta*).

Vojvodství (*województwo*)¹⁰ je vyšším územním samosprávným celkem a je tvořeno okresy. Podobně jako v České republice má vojvodství vlastní rozpočet a hospodaří samostatně. V čele vojvodství stojí maršálek (*marszałek*).

Celkově platí obecná zásada, že dozor nad činností vojvodství, okresu a *gmin* vykonává předseda rady ministrů prostřednictvím vojvody.

Přehledné porovnání veřejné správy v České republice a v Polsku je ukázáno v tabulce 1.

Krizové řízení v České republice a v Polsku

V České republice i v Polsku odstartovala historie krizového řízení současně v důsledku katastrofálních povodní v roce 1997. V obou zemích se projevil nedostatek systémových řešení při řešení mimořádných událostí a krizových situací, a tato přírodní pohroma se stala impulzem k tvorbě právních předpisů v oblasti krizového řízení.

Tabulka č. 1 Zjednodušené srovnání veřejné správy v České republice a v Polsku

	Česká republika		Polsko	
Zákonodárna moc	Parlament	Poslanecká sněmovna	Parlament	Sejm
		Senát		Senát
Státní správa	Vláda		Hlavní státní správa	Rada ministrů, ministři, centrální úřady
	Ministerstva a jiné ústřední správní úřady		Centrální státní správa	Orgány podřízené přímo ministrům
	Územní orgány státní správy		Vojvoda Správní orgány vojvodství	Vojvodský úřad (<i>Urząd wojewódzki</i>)
Samospráva	Kraj		Vojvodství (<i>Województwo</i>)	
	Hejtman		Maršálek (<i>Marszałek</i>)	
	Zastupitelstvo		Zastupitelstvo (<i>Sejmik</i>)	

⁹ Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578 Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

¹⁰ Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576 Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

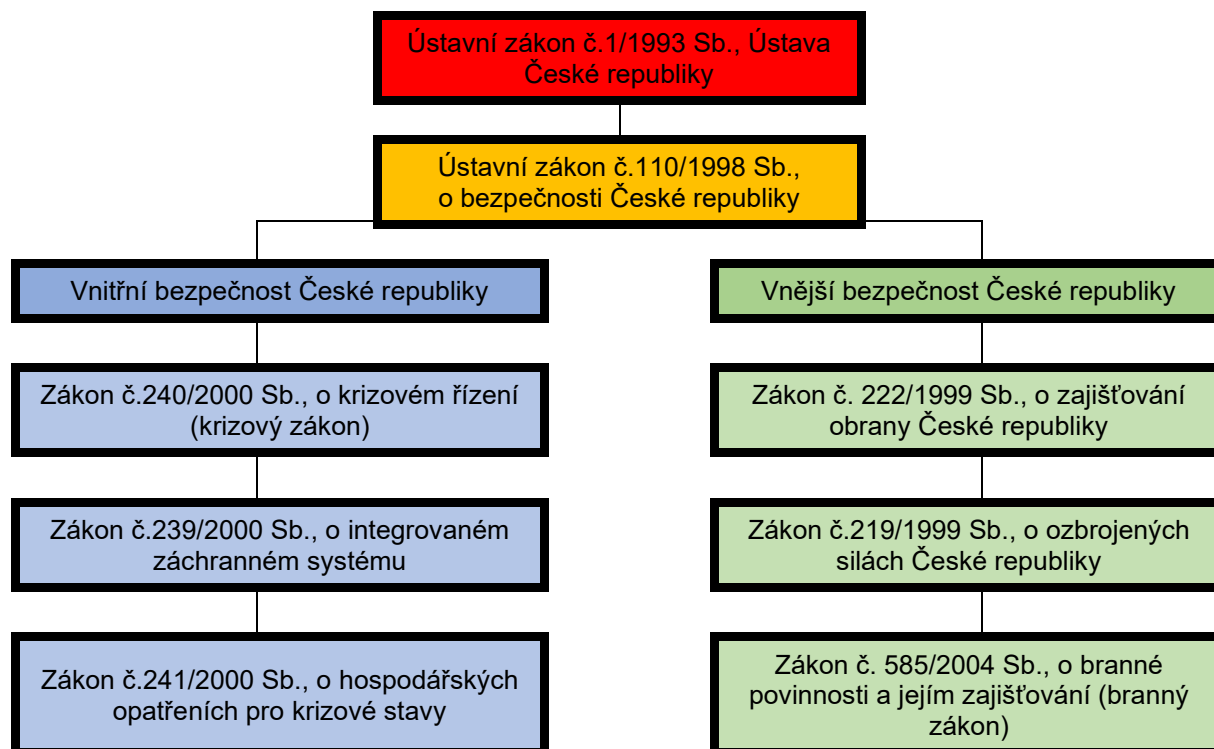
	Rada	Rada (<i>Zarząd województwa</i>)
	Krajský úřad	Krajský úřad (<i>Urząd marszałkowski</i>)
	-	Okres (Powiat)
	-	Starosta (<i>Starosta</i>)
	-	Zastupitelstvo (<i>Rada powiatu</i>)
	-	Rada (<i>Zarząd powiatu</i>)
	-	Okresní úřad (<i>Starostwo powiatowe</i>)
	Obec	Gmina
	Starosta, primátor	<i>Wójt, burmistrz, prezydent miasta</i>
	Zastupitelstvo	Zastupitelstvo (<i>Rada gminy</i>)
	Rada	-
	Obecní úřad	Obecní úřad (<i>Urząd gminy</i>)

Zdroj: vlastní

Krizové řízení v České republice

Rozsáhlá legislativní opatření po povodních v roce 1997 vedla k tomu, že již v roce 1998 byl přijat ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který odstartoval tvorbu legislativy krizového řízení. Na tento zákon navázaly v roce 1999 zákony zajišťující vnější bezpečnost a v roce 2000 zákony zajišťující vnitřní bezpečnost. Právní architektura krizového řízení je ukázána na obr. 1.

Obrázek 1. Právní architektura krizového řízení v České republice.

Zdroj: vlastní

Těmito zákony byly samozřejmě definovány orgány krizového řízení a definovány i krizové stavy, které jsou v současnosti České republice: stav nebezpečí,¹¹ nouzový stav, stav ohrožení státu¹² a válečný stav.¹³

V zákonech jsou dále definovány orgány krizového řízení. Na ústřední úrovni jsou to vláda, ministerstva a ústřední správní úřady, Česká národní banka. Na úrovni kraje jsou to hejtman kraje, krajský úřad, hasičský záchranný sbor kraje, Policie České republiky, starosta obce a obecní úřady.

Zvláštní postavení v hierarchii orgánů krizového řízení má **Hasičský záchranný sbor České republiky**, který převzal řadu kompetencí Ministerstva vnitra a téměř všechny kompetence ochrany obyvatelstva, mezi které patří i odpovědnost za varování obyvatelstva před účinky CBRN látek.

Vzhledem k obecné znalosti problematiky krizového řízení v České republice nebude tato oblast dále popisována.

Krizové řízení v Polsku

Po povodních v roce 1997 bylo již v listopadu zřízeno Centrum krizového řízení a Úřad pro nouzové řízení a civilní ochranu. Následovaly několikeré pokusy o přijetí krizové legislativy, návrhy zákona však byly postupně schvalovány, rušeny nebo vetovány. Zákony byly navrhovány paralelně, ale nebyla shoda v otázce ústřední organizační jednotky koordinující krizové řízení.¹⁴ Teprve 26. března 2007 byl na zasedání Sejmu přijat zákon o krizovém řízení¹⁵ a 30.dubna 2007 jej podepsal prezident.

Krizové řízení v Polsku je definováno podobně jako v České republice – je to činnost orgánů veřejné správy jako součást řízení národní bezpečnosti, které spočívá v prevenci krizových situací, přípravě na jejich řešení, reakci v případě krizových situací, odstraňování jejich následků a obnovování zdrojů a kritické infrastruktury.

Rozdíl však existuje v definici krizové situace, která v Polsku není vázána na vyhlášení krizového stavu.

Krizovou situací v Polsku se rozumí situace, která má nepříznivý dopad na úroveň bezpečnosti osob, majetku ve značných rozměrech nebo životního prostředí, a která vede k podstatným omezením činnosti příslušných orgánů veřejné správy v důsledku nedostatečných sil a prostředků, které mají k dispozici.

Ve značné míře je to dáno tím, že krizové stavy v Polsku jsou odlišné od krizových stavů v České republice.

V Polsku existují následující krizové stavy:

- **Válečný stav (*stan wojenny*)**, který může vyhlásit prezident na návrh Rady ministrů v případě vnějšího ohrožení státu, včetně ohrožení způsobeného teroristickými činy nebo činy v kyberprostoru, ozbrojeným útokem na území Polské

¹¹ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.

¹² Ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

¹³ Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁴ DWORZECKI Jacek. Crisis management system in Poland. The science for population protection. 2012, č. 2.

¹⁵ Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

republiky nebo pokud z mezinárodní dohody vyplývá závazek společné obrany proti agresi.¹⁶ Válečný stav se vyhláší a odvolává nařízením prezidenta.

- **Výjimečný stav (*stan wyjątkowy*)**, který může vyhlásit prezident na návrh Rady ministrů v situaci zvláštního ohrožení ústavního uspořádání státu, bezpečnosti občanů nebo veřejného pořádku, včetně toho, které je způsobeno teroristickými činy, které nelze odstranit pouhými ústavními prostředky. Prezident může vyhlásit výjimečný stav nařízením na dobu 90 dnů, prodloužení je možné rovněž nařízením o 60 dnů.¹⁷
- **Stav ohrožení přírodní katastrofou (*stan klęski żywiołowej*)**, který může být vyhlášen za účelem prevence a odstranění následků přírodních katastrof nebo technických nehod, které mají znaky přírodní katastrofy. Stav ohrožení přírodní katastrofou vyhláší nařízením Rada ministrů na návrh vojvody na území, kde přírodní katastrofa vznikla, na dobu 30 dní s možností prodloužení.

Stav ohrožení přírodní katastrofou se podobá stavu nebezpečí v České republice s tím rozdílem, že jej vyhláší Rada ministrů. Řešení tohoto stavu pak podle zákona plně spadá do kompetence:

- *wójt (burmistrza, prezydenta miasta)* - pokud byl stav přírodní katastrofy vyhlášen pouze na území *gminy*
- starosty okresu – pokud byl stav přírodní katastrofy vyhlášen na území více než jedné obce v okresu
- vojvody – pokud byl stav přírodní katastrofy vyhlášen na území více než jednoho okresu v rámci vojvodství
- ministra vnitra nebo jiného ministra, v jehož působnosti je předcházet nebo odstraňovat následky dané přírodní katastrofy v případě vyhlášení stavu přírodní katastrofy na území více než jednoho vojvodství.¹⁸

Porovnání krizových stavů v České republice a v Polsku je uvedeno v tabulce č. 2.

Z porovnání je zřejmé, že krizové stavy v České republice a v Polsku se překrývají, ale podstata je podobná.

¹⁶ Dz. U. z 2002 Nr. 156 poz. 1301 Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁷ Dz.U. 2002 Nr 113, poz. 985. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym.

¹⁸ Dz.U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej.

Tabulka č. 2 Zjednodušené porovnání krizových stavů v České republice a v Polsku

Česká republika				Polsko			
název	vyhlašuje	důvod	dobu	název	vyhlašuje	důvod	dobu
Válečný stav	Parlament	Je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně	-	Válečný stav	Prezident	Vnější ohrožení státu, ozbrojený útok nebo pokud z mezinárodní dohody vyplývá závazek společné obrany	-
Stav ohrožení státu	Parlament	Bezprostřední ohrožení svrchovanosti nebo územní celistvosti státu anebo jeho demokratických základů	-	Výjimečný stav	Prezident	Ohrožení ústavního uspořádání státu, bezpečnosti občanů nebo veřejného pořádku, které nelze odstranit ústavními prostředky	90 dní
Nouzový stav	Vláda	Živelní pohromy nebo jiné nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost	30 dní	Stav ohrožení přírodní katastrofou	Rada ministrů	Prevence a odstranění následků přírodních katastrof nebo technických nehod, které mají znaky přírodní katastrofy	30 dní
Stav nebezpečí	Hejtman	Ohrožení životů, zdraví, majetku, životního prostředí, pokud nedosahuje ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit činností úřadů, orgánů krajů a obcí, složek IZS a subjektů kritické infrastruktury	30 dní				

Zdroj: vlastní

Důležitý rozdíl je v tom, že zákon¹⁹ v České republice svěřil vyhlásování stavu nebezpečí do rukou představitele samosprávy (hejtmana kraje), v Polsku je ponecháno vyhlásování stavu ohrožení přírodní katastrofou na nejvyšším orgánu státní správy – Radě ministrů, pochopitelně na návrh nejvyššího představitele státní správy v území – vojvody.

V rámci vojvodství pak řešení krizové situace koordinuje vojvoda cestou starosty okresu a *wójt* *gminy* podle kompetencí stanovených v zákoně.

Orgány krizového řízení v České republice a v Polsku

Orgány krizového řízení jsou orgány veřejné správy, které odpovídají za přípravu na řešení mimořádných událostí a krizových situací a za jejich řešení. Rozdíly mezi

¹⁹ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.

Českou republikou a Polskou jsou v této oblasti hodně výrazné, neboť v Polsku se prosadil více model odděleného výkonu státní správy, kdežto v České republice je model spojeného výkonu státní správy a samosprávy – jinými slovy výkon státní správy orgány samosprávy v přenesené působnosti.

A právě krizové řízení v České republice patří do výkonu státní správy orgány samosprávy v přenesené působnosti.

Orgány krizového řízení v České republice

V České republice jsou orgány krizového řízení ty orgány, které mají pravomoci a kompetence stanoveny v zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Jsou to tyto orgány:

- **Na ústřední úrovni:**
 - Vláda České republiky (zřizuje Bezpečnostní radu státu a Ústřední krizový štáb)
 - Ministerstva a jiné ústřední správní úřady (zřizují krizový štáb)
 - Česká národní banka (zřizuje krizový štáb)
- **Orgány kraje a další orgány s působností na území kraje**
 - Hejtman kraje (zřizuje bezpečnostní radu a krizový štáb)
 - Krajský úřad
 - Hasičský záchranný sbor kraje
 - Policie České republiky
 - Starosta obce s rozšířenou působností (III. typu) (zřizuje bezpečnostní radu a krizový štáb)
 - Obecní úřad obce s rozšířenou působností (III. typu)
 - Starosta obce (I. a II. typu) (může zřídit krizový štáb)
 - Obecní úřad (I. a II. typu)

Ze všech těchto orgánů na území kraje je nutné zdůraznit roli **hejtmana kraje** jako jediného oprávněného vyhlásit krizový stav v kraji, a roli **hasičského záchranného sboru kraje**, který v podstatě plní veškeré úkoly ochrany obyvatelstva, téměř veškeré úkoly týkající se zpracování bezpečnostní dokumentace a má zákonná oprávnění za účelem přípravy na krizové situace vyžadovat, shromažďovat a evidovat veškeré údaje, které jsou nezbytné pro zpracování krizových plánů.

Orgány krizového řízení v Polsku

Určení orgánů krizového řízení bylo hlavním důvodem prodlužování přijetí zákona o krizovém řízení v Polsku. Nakonec byl tento zákon schválen v roce 2007 a jednoznačně určil odpovědnost jak za přípravu na řešení, tak na řešení krizových situací.

Na ústřední úrovni odpovídá za krizové řízení:

- Rada ministrů
- Ministři (monokratický orgán)

Podobně jako v České republice tak i v Polsku Rada ministrů zřizuje *Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego*²⁰ jako **poradní orgán**. Překlad výrazu „zespół“ do češtiny je „tým“, a ten se v češtině v krizovém řízení vůbec nepoužívá. Proto je ekvivalentem pro „*Zespół Zarządzania Kryzysowego*“ v češtině „Bezpečnostní rada“. Výraz štáb – *sztab* se v polštině používá ve vojenských oblastech.

Bezpečnostní radu (*Zespół Zarządzania Kryzysowego*) zřizuje i vojvoda pro území vojvodství a starosta okresu pro území okresu a na rozdíl od v České republice musí také starosta obce (*wójt gminy*) zřídit svůj *Zespół Zarządzania Kryzysowego* (Bezpečnostní radu).

Na úrovni vojvodství odpovídá za krizové řízení:

- Vojvoda
- Starosta okresu
- *Wójt, burmistrz, prezydent miasta*

Na rozdíl od České republiky tyto orgány krizového řízení na úrovni vojvodství, okresu a *gminy* mají veškeré kompetence, které jsou v České republice v kompetenci hasičských záchranných sborů krajů (vyžadování a shromažďování informací, nepřetržité vyrozumění a varování, dokonce při řešení krizové situace může Ministr národní obrany dát do podřízenosti vojvody útvary Polské armády).

Opatření, která mohou za krizové situace přijímat orgány krizového řízení, nejsou v legislativě striktně vyjmenována, ale musí být v souladu s řešenou krizovou situací a musí být zveřejněna v nařízení Rady ministrů.

Pro plnění úkolů krizového řízení jsou všechny orgány krizového řízení s výjimkou *gminy* povinny zřídit Centra krizového řízení.

- Rada ministrů zřizuje **Státní centrum bezpečnosti** (*Rządowe Centrum Bezpieczeństwa*)
- Ministři zřizují centra krizového řízení (*Centrum Zarządzania Kryzysowego*)
- Vojvoda zřizuje **vojvodské centrum krizového řízení** (*Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego*)
- Starosta okresu zřizuje **okresní centrum krizového řízení** (*Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego*)
- *Wójt, burmistrz, prezydent miasta* nemusí, ale můžou, zřizovat centrum krizového řízení a mohou také krizové řízení řídit i prostředním zvláštního útvaru obecního úřadu.

Porovnání orgánů krizového řízení v České republice a v Polsku ukazuje tabulka 3.

Z porovnání je zřejmé, že organizace krizového řízení v Polsku je direktivně řízena ze Státního centra bezpečnosti cestou krajských a okresních center krizového řízení. Tato centra krizového řízení mají rozhodující odpovědnosti, pravomoci a kompetence stanovené v zákoně²¹ včetně financování krizového řízení.

²⁰ Art.8 Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

²¹ Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

V Art. 26 polského zákona o krizovém řízení je na rozdíl od českého krizového zákona stanoveno, že v rozpočtu každého územního samosprávného celku (tedy vojvodství, okresu i *gminy*) musí být vyčleněny prostředky na krizové řízení ve výši 0,5 % rozpočtových výdajů. To dává předpoklady pro neustálé zkvalitňování přípravy na řešení a na řešení mimořádných událostí a krizových situací.

Tabulka 3. Porovnání orgánů krizového řízení v České republice a v Polsku

	Česká republika		Polsko	
Úroveň	Orgán krizového řízení	Zřizuje	Orgán krizového řízení	Zřizuje
Ústřední úroveň	Vláda	Bezpečnostní rada státu	Rada ministrů	Bezpečnostní rada státu (<i>Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego</i>)
		Ústřední krizový štáb		Státní centrum bezpečnosti Národní centrum krizového řízení
	Ministerstva	Krizový štáb	Ministři	Centrum krizového řízení
	Česká národní banka			
Krajská úroveň	Hejtman kraje, krajský úřad	Bezpečnostní rada kraje	Vojvoda	Bezpečnostní rada vojvodství (<i>Zespół Zarządzania Kryzysowego</i>)
		Krizový štáb		Centrum krizového řízení
	HZS kraje	Starosta okresu		
	Policie ČR			Centrum krizového řízení
	Starosta ORP, obecní úřad ORP	Bezpečnostní rada ORP	Starosta okresu	Bezpečnostní rada <i>gminy</i> (<i>Zespół Zarządzania Kryzysowego</i>)
		Krizový štáb ORP		Může zřídit Centrum krizového řízení
	Starosta obce	Může zřídit krizový štáb	<i>Wójt, burmistrz, prezydent miasta</i>	
	Obecní úřad			

Zdroj: vlastní

Varování občanů před účinky CBRN látek v České republice a v Polsku

Ochrana obyvatelstva v České republice i v Polsku je chápána jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí, nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Pokud se týká varování občanů před účinky CBRN látek, nalezneme podstatné legislativní odlišnosti. Zatímco v Polsku je varování občanů (*powiadamianie ratunkowe*) zabezpečeno legislativně, v České republice je tomu tak pouze omezeně.

Varování občanů před účinky CBRN látek v České republice

V České republice existuje Jednotný systém vyrozumění a varování, za jehož provoz odpovídá **Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky**. Legislativně je tento systém zakotven ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.²²

Jednotný systém varování a vyrozumění je tvořen koncovými prvky varování a infrastrukturou, která se skládá ze zadávacího terminálu a přenosové soustavy.

Zadávací terminály jsou umístěny na krajských operačních střediscích hasičských záchranných sborů krajů. Koncovými prvky systému varování jsou:

- rotační (elektromechanické) sirény,
- elektronické (hlasové) sirény,
- dálkově ovládané obecní rozhlas.

V České republice je používán pouze jeden varovný signál „Všeobecná výstraha“. Tento signál je představován kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin, který může zaznít třikrát po sobě a následuje verbální informace o charakteru ohrožení.

Jednotný systém varování a vyrozumění je prověřován zpravidla každou první středu v měsíci ve 12:00. hodin „zkušebním signálem“, který je ve tvaru nepřerušovaného tónu sirény po dobu 140 vteřin. Rovněž následuje verbální informace o provedení zkoušky systému.

Oprávnění ke spuštění Jednotného systému vyrozumění a varování a ke spuštění signálu „Všeobecná výstraha“ mají orgány krizového řízení uvedené v zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Na ústřední úrovni státní správy je to vláda České republiky, a na úrovni samosprávy jsou to hejtmani krajů, krajské úřady, hasičské záchranné sbory krajů, Policie ČR a starostové obcí.

Dále existuje Radiální monitorovací síť, která slouží k monitorování radiální situace na území České republiky, za jejíž provoz odpovídá Státní úřad pro jadernou bezpečnost. Na činnosti se kromě Státního úřadu pro jadernou bezpečnost podílejí i Státní ústav radiální ochrany, Český hydrometeorologický ústav a Armáda ČR. Základním systémem, který umožňuje průběžné sledování radiální situace na území

²² § 4 - § 11 vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

České republiky, je síť včasného zjištění doplněná v okolí jaderných elektráren Dukovany a Temelín teledozimetrickými systémy.

V zónách havarijního plánování se dále uplatňují zvýšené požadavky na ochranu obyvatelstva před účinky především CBRN látek. Opatření ochrany obyvatelstva jsou rozpracována ve vnějších havarijních plánech a je stanoveno, jaké informace musí veřejnost obdržet. Jedná se např. o popis činností prováděných v objektu, seznam CBRN látek, které mohou ohrozit okolní obyvatelstvo, způsob varování osob v případě vzniku závažné havárie apod.

Přestože Jednotný systém vyrozumění a varování v České republice a jeho propojení s dalšími systémy není zcela legislativně zakotveno, díky spolupráci Hasičského záchranného sboru České republiky s ostatními orgány veřejné správy je plně funkční.

Varování občanů před účinky CBRN látek v Polsku

V Polsku je varování občanů před účinky CBRN látek řešeno v zákoně o nouzové komunikaci (jeden z možných překladů *powiadamianie ratunkowe*).²³ Tento zákon upravuje zásady především v oblasti tísňové komunikace orgánů krizového řízení a zásady varování občanů.

Odpovědnost na vytvoření systému nouzové komunikace má Ministr pro veřejnou správu (nikoli Ministr vnitra), který zřizuje Národní středisko pro sledování systému nouzové komunikace.

Na úrovni vojvodství odpovídá za centrum nouzové komunikace vojvoda a celé centrum přísluší do struktury úřadu vojvody. Vojvoda může pověřit zřízením centra i starostu okresu, případně prezidenta města (městská *gmina* – zpravidla velká města, např. Varšava, Wrocław apod.).

Z hlediska varování občanů je nejdůležitější Nařízení Rady ministrů ve věci systému detekce kontaminace a jejího výskytu a o pravomoci příslušných orgánů.²⁴

Z hlediska legislativy je zde přesně definována **detekce kontaminace jako činnosti realizované v určitém prostoru a čase s cílem potvrzení nebo vyvrácení přítomnosti nebezpečné chemické látky nebo směsi, radioaktivních materiálů a biologických prostředků.**

Tato definice z Nařízení Rady ministrů téměř přesně popisuje to, co nyní běžně nazýváme CBRN látky.

Za celý Národní systém detekce kontaminace a varování (*Krajowy system wykrywania skażeń i alarmowania* – polská zkratka *KSWSiA*) odpovídá na rozdíl od České republiky Ministr národní obrany.

Do tohoto Národního systému vstupuje a jsou jeho součástí:

- Systém detekce kontaminace ozbrojených sil Polské republiky.

²³ Dz.U.2013 poz.1635 Ustawa z dnia 22.listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratunkowego.

²⁴ Dz.U. 2024 poz.290 Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemow wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach.

- Systém epidemiologického dozoru a nakažlivých chorob, kde je odpovědným Ministr zdravotnictví.
- Systém monitorování radioaktivní situace, kde je odpovědným orgánem Prezident státní agentury pro atomistiku.
- Vojvodské systémy monitorování a varování obyvatelstva, které jsou součástí Center krizového řízení vojvodství.

Vojvoda má samozřejmě podřízeny i Centra krizového řízení okresů, které jsou povinně zřízeny dle zákona o krizovém řízení.

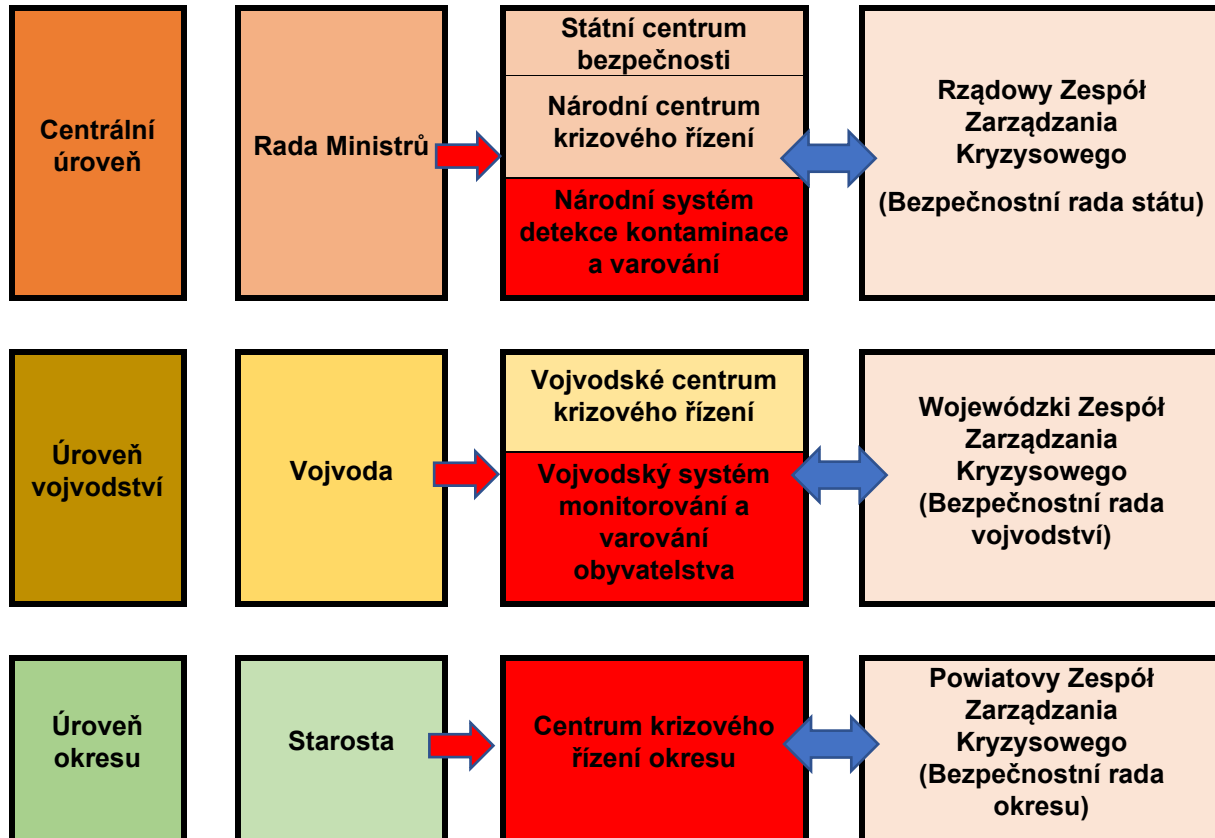
Zjednodušené schéma systému varování občanů ve vztahu ke krizovému řízení je uvedeno na obrázku 2.

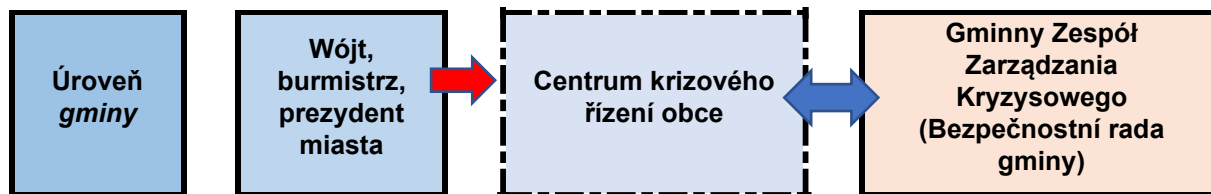
Nařízení Rady ministrů stanoví i varovné signály a varovná oznámení. Rovněž v Polsku existuje jeden varovný signál – kolísavý tón sirény v délce tři minuty, odvolání varovného signálu je pak nepřerušovaný signál v délce tři minuty.

Je možno uzavřít, že v Polsku je varování občanů před účinky CBRN látek pojato poněkud komplexněji, a zejména pak má legislativní oporu. Je to dáno především silným postavením vojvody a center krizového řízení.

Právě centra krizového řízení v součinnosti Národním systémem detekce kontaminace a varování jsou rozhodujícími prvky pro komunikaci s obyvatelstvem a jeho varováním před účinky CBRN látek.

Obr. 2. Zjednodušené schéma systému krizového řízení a systému varování občanů v Polsku

Zdroj: vlastní

Stanovení orgánů veřejné správy a orgánů krizového řízení v České republice a v Polsku, do kterých je vhodné implementovat software CHIMERA

Při ochraně obyvatelstva má nejdůležitější roli varování obyvatelstva při vzniku incidentu a následná další komunikace s veřejností. Výsledkem projektu CHIMERA by měl tedy být softwarový nástroj, který by integroval algoritmy dat kombinující údaje z různých senzorů z chemických, radiologických nebo biologických vrstev, aby bylo možné identifikovat CBRN látky v městské zástavbě, a následně by zabezpečil varování obyvatelstva před účinky CBRN látek.

V současné době existuje několik softwarových nástrojů různých firem, které jsou schopny identifikovat nebezpečné látky. Tyto systémy nejsou jednotné a každý má některá svá omezení. Problematika detekce CBRN látek zahrnuje celou řadu oblastí v závislosti na zvolených detekčních principech, od kterých se samozřejmě odvíjí i softwarový nástroj. Například se může jednat o kolorimetrii, plamenovou fotometrii, spektrometrie pohyblivosti iontů, enzymologii, plynovou chromatografii, infračervenou spektroskopii, hmotnostní spektrometrii, neutronovou indukční spektrometrii nebo Ramanovu spektrometrii.

V rámci projektu CHIMERA se vývojem softwarového produktu zabývají specializované firmy pod vedením ITTI Poznaň a Policejní akademii České republiky v Praze byl přidělen úkol zajistit komunikační strategii celého projektu. Z tohoto hlediska není tedy cílem článku rozebírat základní informace o vyvíjeném software CHIMERA a ani jeho kvalitativní porovnání se současnými existujícími nástroji. Důvodem je raná fáze projektu a i to, že odborné firmy zapojené do projektu tyto informace zatím neposkytují z nejrůznějších důvodů.

Cílem je tedy doporučit, do kterých orgánů veřejné správy a orgánů krizového řízení by bylo možné a vhodné software CHIMERA implementovat v České republice a v Polsku. Návrh se opírá o současný stav krizového řízení, který byl rozebrán v předchozích kapitolách.

V **České republice** vychází systém krizového řízení ze spojeného modelu veřejné správy, kde orgány samosprávy plní úkoly krizového řízení v přenesené působnosti výkonu státní správy.

Současně v oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva a varování občanů má výjimečné postavení **Hasičský záchranný sbor České republiky**, který odpovídá za provoz Jednotného systému varování a vyzkoušení. Tento systém se neustále koncepčně zdokonaluje podle Zásad dalšího rozvoje jednotného systému. Současně je faktem, že na rozdíl od Polska chybí opora tohoto v systému v silnější legislativě, což ale vzhledem k obecně uznávaným zásadám nemá zatím podstatný vliv.

System krizového řízení v České republice existuje od roku 2000. Průběh řešení mnoha mimořádných událostí a krizových situací přesvědčivě ukazuje na nezastupitelnost orgánů krizového řízení jak na centrální úrovni (vláda ČR, ministerstva a jiné ústřední správní úřady), tak na úrovni územních samosprávných celků (hejtmani krajů, krajské úřady, starostové obcí s rozšířenou působností, obecní úřady obcí s rozšířenou působností).

Současně systém krizového řízení ukazuje na **nezastupitelnost hasičských záchranných sborů krajů, které jsou plně personálně a odborně vybaveny k řešení všech mimořádných událostí.**

V České republice je tedy navrhována možnost využívat softwarové výsledky projektu CHIMERA na operačních a informačních střediscích hasičských záchranných sborů krajů, a částečně i na územních odborech hasičských záchranných sborů krajů. Operační a informační střediska by poté spolupracovala s pracovišti krizového řízení krajů, územní odbory by spolupracovaly s pracovišti krizového řízení obcí s rozšířenou působností.

Z těchto důvodů se jeví jako optimální instalovat software CHIMERA do pracovišť Hasičského záchranného sboru České republiky, jak je uvedeno v tabulce 4.

Implementace výsledků projektu CHIMERA ve formě softwarového vybavení v České republice by tedy mohla proběhnout v gesci Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky doplněním stávajícího systému vyrozumění a varování.

Tabulka 4. Návrh implementace výsledků projektu CHIMERA do orgánů veřejné správy a orgánů krizového řízení v České republice

Č.	Operační a informační středisko	Počet územních odborů	Počet instalací celkem
1	Generální ředitelství HZS ČR		1
2	Hlavní město Praha	10*	11
3	HZS Středočeského kraje	9	10
4	HZS Jihočeského kraje	6	7
5	HZS Plzeňského kraje	5	6
6	HZS Karlovarského kraje	3	4
7	HZS Ústeckého kraje	7	8
8	HZS Libereckého kraje	4	5
9	HZS Královéhradeckého kraje	4	5
10	HZS Pardubického kraje	4	5
11	HZS Kraje Vysočina	5	6
12	HZS Jihomoravského kraje	7	8
13	HZS Olomouckého kraje	5	6
14	HZS Moravskoslezského kraje	6	7
15	HZS Zlínského kraje	4	5
Celkem			94

*městské části

Zdroj: vlastní

V **Polsku** vychází systém krizového řízení z odděleného modelu veřejné správy a hlavní kompetence má v krizovém řízení stát, na území vojvodství má pak rozhodující kompetence vojvoda a jeho vojvodský úřad jako orgán státu. Spolupráce se samosprávou na územní úrovni je pak, podobně jako v České republice, stanovena krizovým zákonem.²⁵

Hlavním rozdílem oproti České republice je pak zřízení Národního centra krizového řízení, vojvodských center krizového řízení a center krizového řízení okresu.

Tento systém je umocněn na základě Nařízení Rady ministrů²⁶ o Národní systém detekce kontaminace a varování a o vojvodské systémy monitorování a varování obyvatelstva. Na úrovni okresů jsou to pak centra krizového řízení okresů. Legislativní rámec v Polsku je tak již připraven k tomu, aby byly výsledky projektu CHIMERA uplatněny již v existujících centrech krizového řízení. Proto se jako optimální ukazuje implementace výsledků projektu CHIMERA do již existujících center krizového řízení vojvodství a okresů, jak je ukázáno v tabulce 5.

Tabulka 5. Návrh implementace výsledků projektu CHIMERA do orgánů veřejné správy a orgánů krizového řízení v Polsku

Č.	Orgán veřejné správy	Počet center krizového řízení okresů	Počet instalací celkem
1	Národní centrum krizového řízení		1
2	Národní systém detekce kontaminace a varování		1
3	Hlavní město Varšava – Centrum bezpečnosti hl. m. Varšava	18*	19
4	Vojvodství Dolnoslezské (Wrocław) – CKŘ**, KSWSiA***	30	31
5	Vojvodství Kujavsko-pomořské (Bydhošť) – CKŘ, KSWSiA	23	24
6	Vojvodství Lodžské (Lodž) – CKŘ, KSWSiA	23	24
7	Vojvodství Lublinské (Lublin) – CKŘ, KSWSiA	24	25
8	Vojvodství Lubušské (Gorzów) – CKŘ, KSWSiA	13	14
9	Vojvodství Malopolské (Krakov) – CKŘ, KSWSiA	22	23
10	Vojvodství Mazovské (Varšava) – CKŘ, KSWSiA	42	43
11	Vojvodství Opolské (Opole) - CKŘ, KSWSiA	12	13
12	Vojvodství Podkarpatské (Řešov) - CKŘ, KSWSiA	24	25
13	Vojvodství Podleské (Białystok) - CKŘ, KSWSiA	17	18
14	Vojvodství Pomořské (Gdaňsk) - CKŘ, KSWSiA	19	20
15	Vojvodství Slezské (Katovice) - CKŘ, KSWSiA	36	37
16	Vojvodství Svatokřížské (Kielce) - CKŘ, KSWSiA	14	15
17	Vojvodství Varmijsko-mazurské (Olštýn) - CKŘ, KSWSiA	19	20
18	Vojvodství Velkopolské (Poznaň) - CKŘ, KSWSiA	35	36
19	Vojvodství Západopomořanské (Štětín) - CKŘ, KSWSiA	20	21
Celkem			410

*městské části ** centrum krizového řízení *** *Krajowy system wykrywania skażeń i alarmowania* (Národní systém detekce kontaminace a varování). Zdroj: vlastní

²⁵ Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

²⁶ Dz.U. 2024 poz.290 Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach.

Implementace softwarového vybavení vzniklého z projektu CHIMERA by tedy v České republice a v Polsku probíhala poněkud rozdílně, což vyplývá z postavení orgánů krizového řízení ve veřejné správě v těchto zemích.

Proto vyvstává otázka, zda by rozdílný systém krizového řízení v České republice a v Polsku a tím i implementace softwarového produktu do různých orgánů krizového řízení neměla vliv i na rozdílnou kvalitu ochrany obyvatelstva před CBRN látkami v obou zemích.

Jako srovnávací kritérium byl zvolen počet osob, který by jedna instalace software CHIMERA teoreticky chránila a plocha území, kterou by teoreticky obsáhla instalace software. Kalkulační jednotkou byl stanoven teoretický počet instalací software na 1 milion obyvatel a počet instalací na 1 000 km² území.

Přes rozdílnost implementace software na orgány veřejné správy v Polsku a v České republice je konečný výsledek v obou zemích řádově podobný jak z hlediska propočtu instalací na 1 000 km² území, tak z hlediska propočtu na 1 milion obyvatel.

Vzhledem k tomu, že centra krizového řízení v Polsku jsou zřízena ve vojvodství a v okresech, zabezpečila by implementace software v Polsku poněkud vyšší úroveň ochrany obyvatelstva před CBRN látkami než v České republice. Vyplývá to z rozdílů mezi veřejnou správou a orgány krizového řízení.

Porovnání ukazuje tabulka č. 6.

Tabulka č. 6. Porovnání implementace software v České republice a v Polsku

Stát	Počet instalací	Počet instalací na 1 000 km ²	Počet instalací na 1 milion obyvatel
Polsko	410	1,3	10,7
Česká republika	94	1,2	8,5

Softwarové vybavení pro identifikaci CBRN látek a pro komunikaci s veřejností jako výsledek projektu CHIMERA je zatím ve fázi výzkumu. Koordinátor projektu ITTI Sp. Z o.o. Poznaň spolu s ostatními soukromými firmami zatím své výsledky ve vývoji software nezveřejňují. Je proto velmi obtížné vyčíslit náklady spojené s implementací softwarového vybavení do orgánů veřejné správy, stejně jako je obtížné popsat technickou specifikaci vyvíjeného software.

Samozřejmě snahou orgánů krizového řízení jak v Polsku, tak v České republice by měl být stav, kdy implementace proběhne z hlediska veřejné správy bezplatně. Naopak snahou odborných firem bude výsledek své práce prodat. Tento rozpor by měly vyřešit vrcholné orgány krizového řízení – vláda České republiky a Rada ministrů v Polsku.

Po ukončení projektu a schválení software bude na základě této analýzy možné poměrně přesně určit finanční náklady na uvedení do praxe. Podle hrubého odhadu v případě implementace jedné instalace software CHIMERA v hodnotě přibližně 50 000,- Kč by se v České republice jednalo o částku ve výši řádově 5 mil. Kč, v Polsku pak řádově 20 mil. Kč. Samozřejmě je nutné ještě zvažovat výši nákladů na hardware, přičemž personální náklady na provoz software by byly hrazeny z rozpočtu příslušného orgánu veřejné správy.

Přestože systém veřejné správy a orgánů krizového řízení v České republice a v Polsku je odlišný, implementace výsledků projektu CHIMERA do praxe by neměla při současném stavu krizového řízení činit větší potíže.

Závěr

Rozbor veřejné správy a orgánů krizového řízení v Polsku a v České republice prokázal odlišnosti mezi těmito státy ať z hlediska veřejné správy, z hlediska orgánů krizového řízení i z hlediska existujících krizových stavů. Přesto implementace výsledků projektu CHIMERA je v obou zemích relativně dobře uskutečnitelná a nebylo by nutné provádět žádné zásadní systémové změny.

Bylo by možné navázat na současné struktury, které ochranu před účinky CBRN látek řeší. Je nutné upozornit, že Polsko je v systému varování občanů z hlediska legislativy poněkud dále a celý systém je komplexnější.

Vzhledem k absenci informací o funkcionalitách software, které souvisí s raným stadiem projektu, mají závěry příspěvku pouze obecný charakter bez možnosti finančního rozboru.

V **České republice** by implementace probíhala na úrovni Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky cestou hasičských záchranných sborů krajů. Orgány samosprávy na krajské úrovni by pak spolupracovaly prostřednictvím krajských ředitelství a orgány samosprávy na úrovni obcí s rozšířenou působností s jednotlivými územními odbory.

V **Polsku** by implementace probíhala v gesci Národního centra krizového řízení, jehož součástí je **Národní systém detekce kontaminace a varování**. Dále by implementace pokračovala cestou vojvodů přes Centra krizového řízení vojvodství a okresů. Výhodou v Polsku je poměrně jednoduchá legislativní úprava cestou novely Nařízení Rady ministrů.²⁷

Implementace výsledků výzkumu ve formě software zajišťujícího identifikaci CBRN látek a varování občanů by v obou zemích mohla být zajištěna ve dvou verzích.

V **minimální verzi** by to byla implementace pouze na centrální úroveň a na úroveň krajů. V České republice by to bylo celkem 15 instalací, v Polsku 19 instalací na centrální úroveň a úroveň vojvodství. Tato minimální implementace by však nezajišťovala spolehlivé pokrytí území a zejména by byla nedostatečná pro Polsko.

V **optimální verzi** by to pak byla instalace až do úrovně územních odborů hasičských záchranných sborů, což by v **České republice představovalo 94 instalací. V Polsku by to pak byla instalace do úrovně okresů, což by bylo celkem 410 instalací.**

Implementace softwarových výsledků projektu CHIMERA v této optimální verzi by zcela jistě zvýšila úroveň ochrany obyvatelstva před účinky CBRN látek v České republice a v Polsku, a samozřejmě i v dalších státech Evropské unie nebo i v jiných zemích.

²⁷ Dz.U. 2024 poz.290 Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach.

Podobou analýzu bude nutné zcela jistě provést i pro další státy, které se podílejí na projektu CHIMERA. Po ukončení výzkumu pak bude možné poměrně přesně vyčíslit náročnost implementace softwarového výsledku projektu CHIMERA v zemích Evropské unie s cílem zvýšení ochrany obyvatelstva před účinky CBRN látek.

Výhodné by bylo zaměřit se i na ujednocení softwarových nástrojů v rámci Evropské unie, čímž by se zkvalitnilo vzájemné informování a předpovědi šíření CBRN látek.

Nezanedbatelným problémem je i zvážení možnosti poskytnutí softwarového nástroje pro uživatele bezplatně, jak je to v současnosti možné u některých současných software. Tato otázka je však již mimo rámec této publikace.

Podpora z projektu

Výzkum a závěry z výzkumu vedoucí k tomuto dokumentu byly částečně podpořeny z projektu EU Horizon „Comprehensive Hazard Identification, and Monitoring System for uRban Areas (CHIMERA)“, Disaster-Resilient Society 2022 – HORIZON-CL3-2022-DRS-01.

Literatura

Bibliografie

BORODO, Andrzej. *Samorząd terytorialny: system prawnofinansowy*. Wyd. 6. Warszawa: LexisNexis Polska, 2012. 269 s. ISBN 978-837-8063-964.

DWORZECKI, Jacek. Crisis management system in Poland. *The science for population protection*. 2012, č. 2.

KOSTUR, Krystian. Zarządzanie kryzysowe w gminie – wybrane zagadnienia, *Roczniki Administracji i Prawa*. 2020, XX, z.2: s. 157–172, ISSN:1644-9126.

CZUDEK, Damian; KOZIEŁ, Michał. Právní rozbor pro e-learningový modul v rámci projektu „Strategie integrované spolupráce Česko – polské příhraničí“. Centrum Prawa Polskiego 2007, Brno.

KABELEOVÁ, Diana. Veřejná správa v České republice a v Polsku. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2014.

České zákonné normy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Polské zákonné normy

- Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Ústava Polské republiky)
- Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576 Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (zákon o krajském zřízení)
- Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578 Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (zákon o okresním zřízení)
- Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (zákon o obecním zřízení)
- Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (zákon o krizovém řízení)
- Dz. U. z 2002 Nr. 156 poz. 1301 Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (zákon o válečném stavu)
- Dz.U. 2002 Nr 113, poz. 985. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (zákon o výjimečném stavu)
- Dz.U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (zákon o stavu ohrožení přírodní katastrofou)
- Dz.U.2013 poz.1635 Ustawa z dnia 22.listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratungowego (zákon o nouzové komunikaci)
- Dz.U. 2024 poz.290 Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach (Nařízení Rady ministrů o systému detekce kontaminace a oznamování jejich výskytu a o pravomocech orgánů)

Ing. Karel Malinovský (*1957) a graduate of the Military Academy in Brno, also studied at the University of Economy, specialising in crisis economics and management. In 2020, he joined the Department of Crisis Management of the Police Academy of the Czech Republic in Prague. In addition to lecturing various topics related to crisis management, he has been involved in research projects at the national and EU levels.

doc. Ing. Otakar Jiří Mika, CSc. (*1953)

A university teacher with experience at several universities in the Czech Republic. From 2006 to 2014, he initially worked as a university teacher at the Brno University of Technology. From 2014 to 2019, he worked as an academic worker at the Faculty of Logistics and Crisis Management in Uherské Hradiště. Since 2020, he has been working at the Police Academy of the Czech Republic in Prague as an academic worker. From 2021, he has been a part-time worker at the University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Sciences. He has published a total of around 500 professional articles and contributions in the field of CBRN, population protection, prevention of major accidents, hazardous chemical substances, etc.

Ing. Lubomír Polívka (*1953) is an academic worker at the Department of Crisis Management in Prague. He has many years of experience in commanding chemical troops, including in war operations. He also worked at the security policy department of the Ministry of the Interior with a focus on crisis management. He was a member of the research team in the MVČR security research projects “Elemental characterization of microtraces and narcotic psychotropic substances by nuclear analytical methods” and “Use of radiation methods for detection and identification of CBRNE materials”. He is currently a member of the research team of the European CHIMERA project focused on the issue of creating a comprehensive system of identification and monitoring of risks for urban areas in the field of CBRN.